

II. Штрѳоф (қара).

Покортїло Циганчука піти в лїс та вкрасти дров. Зібрав ся він з двома сїльськими хлопаками тай гайда красти бучків. Але якось не пощастило ся їм. Лїсничий зловив і повів до „пана фортштмайстра“, себто управителя дїбр.

Укарали злодїїв остро, бо за те мусїли дати десять корон.

Прийшов Циган до дому та з гризоти не мїг нї їсти, нї пити, ба навіть не мїг узяти ся до своєї ковальської роботи. Страшно то його гризло, що от раз удало ся „ворогам“ його спїямати, та що треба платити грїшми або йти до арешту.

Але круть-верть, видобув Циганчук десь кїлька корон і післав уперед до „фортштмайстра“ свою жїнку, аби таки ще раз запитала ся, скїлько то є того „штрѳофу“.

Приходить Циганка до канцелярїї і заперши по тихоньки за собою двері, почала:

— Н'доврїй вам, паночку? Як си маєте? Здоровї, дужї? Дайте ручьку! Бігме, дайте! — нїби цїлувати.

— Чого ти, бабо, хочеш?! — запитав фортштмайстер.

— Та ласка божа, воля панцка, та сила небесна: ви, паночку, штрѳували-сте мого чоловіка за то, шїо нїс бучка до дому. Та я би просила божої та панцкої волї, аби сказали, кїлько то є того штрѳофу?

— Я вже казав твоїйому чоловікови, що десять корон, то по вашому пять левів! — відповів управитель.

— Коли забув, паночку, коли забув.. Та як кажете? Цїть левів?!

— Гай, забирай ся, бабо, геть, я з тобою не дїйду до кїнця! — крикнув управитель. Циганка вийшла за двері, але за хвильку отворила їх знов та ще заголосила:

— Паночку ясенський! Та кожую валожу та прьодам, а штрѳоф заплатк!

— На двір, Циганко! Чого ти мене вчїпила ся?! — крикнув ще раз розлючений управитель.

— Та йду, паночку, йду, та шїо йду!

Пїшла Циганка, а за якийсь часок прийшов сам Циган. Вступив до канцелярїї, випростував ся наче жовнїрь, а свою облуплену кучму стулив під паху. Чорний собі таки з уроди,

а його довгі, патлаті, пірєм і соліжками попереплітувані кучері спадали на потилицю і на його чорненьке, брудне личко. Він стояв коло дверей і чекав, поки не поспитає управитель, чого йому треба.

— Що хочеш, Цигане?! — запитав управитель.

— Паночку, голубчику, ласка божа, воля панцка, я преніс штрюф!

— Та маєш усі гроші?

— А я піби знаю, паночку?! Привіс-сми та зараз будемо ряхувати, ци всі! А то кілько, прьошу пана, слід би вам си світтив, кілько того штрюфу?

— Пять левів!

— Та бо то, прьошу пана, ми всі три маємо платити тих пять левів, а ті решта не хотят, кажут: „Плати, Цигане, сам!“

— А ти, злodyго, чого йшов красти?

— Я, паночку, бігме не йшов! То той злodyй Юрчишин, шйо вбиває свою маму! Він тогди дзвiгнув (ударив) свою маму мако-гоном по крежах, прийшов до мене тай каже: „Ходім крясти бучків!“ А я кажу: „Я си бою!“ А він каже: „Не бій си, дурню, ходи!“ Тай дивіт си, прьошу пана, отак мене затыгнув у ліс! В лісі здивав нас ще той Семен, той злodyга, сказив би си, тай так упхали мене, саряку невинного, в клопоцію!

— Гай, гай, давай, Цигане, гроші, та не вповідай мені, що ти не винен, бо се тобі не першинка!

— Я, паночку, бігме не злodyй, ану, ци ще їмили мене май коли в лісі!

— Еге, бо добре втiкав-сь!

— А-я, втiкав, таки не могли ймити тай уже; аж тепер зробили мене таким злodyєм!

— Ну-ну, давай гроші! — сказав управитель.

— Прьошу, прьошу, паночку, коли ласка божа, воля панцка, прьошу ряхувати! — При тім виймив Циган з далека ізза пазухи хустину з грішми, розв'язав її і поклав на стіл.

— Та тут нема, Цигане, всіх гроший, ще бракує 65 крейцарів!

— Ну, коли не маю, то шйо зробю?

— Йди до дому та встарай!

— Вайльо, вайльо, що я буду нешесливий рьобити? Паночку дорогенький, є в мене семеро діточок, не вменшила би божка! Я заложив свій міх із кузні та приніс вам гроші! Міха нема, та

мусит жінка рьотом димати! Та так димає, паночку, так димає, шійо аж і' зюби почорніли від диманя! Змилуйте си та спустіт тих 65 грейцарів!

— Я не можу нічого спустити! Давай гроші всі, або забирай ся! — сказав управитель.

— А як не буде петки, то шійо буде, прьошу пана? — запитав Циган.

— Підеш сидіти, влодюго!

— Вайльо... сидіти? Я, паночку, не пішйов би до арешту, хоть най буде шійо хоче; кожюшйок сей прьодам, а до арешту не піду!

— Ну, то йди, встарай ще решту грошій! — відповів управитель.

Циган зачав завивати свої гроші в платину, а при тім скотив ся один крейцар на підлогу. Він підіймив той крейцар, поцілував його, кинув до тих других грошій і заголосив:

— Грейцарику мій дорогенький, ти так падеш, як коли би ти мені був нездалий, як коли бис не знав, як гірко я тебе заробив... А дивіт си, паночку! — і при тім обернув ся він до управителя. — Коли ласка божа, а воля панцка, шійо за новенькі корьонки будут іти на штрьоф! Боже, Боже!

Завязавши гроші в хустину засунув їх поза пазуху і вклонившись аж до землі, пішов.

— Ласка божа, воля панцка; ну, тай вже! Дай вам Боже здоровечко, паночку! — сказав Циган, виходячи на двір.

— Гай іди, йди! Я вже знаю, якого здоровля ти мені бажаєш! — відповів усміхаючись управитель.

Гларій Карбулицький.

III. На провесні.

Осінь була дуже студена.

Як викопували бульби, то дощ падав день і ніч без упику, а з півночи потягало проймаючим холодом, так що заходили запарі наче серед лютої зими. В ту пору при копаню бульби на панськім простудила ся вдова Горпина, тай пролежала цілісіньку зиму у хатній на полі.

Коб не добрі люди, була-б лежачи хорою згинула з голоду і холоду, а Петрик і Касюнька теж були би пішли маминою дорогою.